Zu Theodoros Pediasimos.¹⁾

In dem wertvollen Beitrage zur Litteratur des 14. Jahrh., dessen Titel unten angeführt ist, hat mein Freund M. Treu mehrere Texte herausgegeben und dieselben nicht nur mit dem nötigen kritischen Apparate, sondern auch mit nützlichen, historischen und anderen, Anmerkungen versehen. Die Texte sind in mehrfacher Hinsicht interessant, manche von denselben stehen sogar geschichtlich und topographisch in naher Verbindung mit meiner, vom Herausgeber benutzten²⁾, Monographie *Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια, τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου*, Byz. Z. III (1894) 225—329.³⁾

1) Von Theodoros Pediasimos, welcher in den ersten Dezennien des 14. Jahrhunderts lebte, in Thessalonike studierte und in Serrai, wenn nicht geboren wurde, doch längere Zeit wohnte, liegen vor: a) *Λόγος ἐγκωμιστικὸς εἰς τὸν ὅσιον Ἰωσήφ τὸν ὑμνογράφον* p. 1—14; b) *Ἐκφρασις περὶ τοῦ ἱεροῦ τῶν Φερρῶν* (d. i. Beschreibung der Kathedrale von Serrai, der Kirche der hl. Großmartyrer Theodor, *Τήρων* und *Στρατηλάτης*, der Schutzpatrone der Stadt)⁴⁾ p. 14—16; c) *Ἐκθεσίς τινων θαυμάτων τῶν ἀγίων — Θεοδώρων* p. 17—25; d) *Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἥλιον* p. 25—29; e) *Εἰς τὴν τοῦ θέρους ὥραν ἐγκώμιον* p. 29—30; f) 8 Briefe, *πρωτεκδικῶ τῷ Καλορρίζῳ, Νικολᾶ τῷ Καβάσιλα⁵⁾, τῷ υἱῷ τοῦ Κυδῶνη, Ἀνδρονίκῳ τῷ Ζαρίδῃ, Σοφιανῷ* (vier) p. 31—37; g) *Στίχοι ἡρωικοὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς* p. 37 und h) *Εἰς τὸν μέγαν Χρυσόστομον ἡρωικοί*.

2) *Ἰωάννου τοῦ Ζαχαρίου* a) *Θεοδώρῳ τῷ Μοδηγῷ* p. 39; b) *Στίχοι εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου* p. 39—40; c) *Τοῦ αὐτοῦ* p. 40; d) *Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἄγιον Ἰωάννην τὸν Προδρόμον* p. 40.

1) M. Treu, Theodori Pediasimi eiusque amicorum quae exstant, Potsdam 1899. Griechischer Text (p. 1—49) mit lateinischem Kommentare (p. 50—61).

2) Cf. Krumbacher, B. Litt.² S. 486—487.

3) Die Schrift hat Dimitsas, *Μακεδονία σελ. 129*, seltsamerweise in *αἱ Σέρραι καὶ τὰ περίχωρα* umgetauft!

4) P. 23, 12: *τῷ θείῳ μάρτυρι Θεοδώρῳ — πολιούχῳ καὶ σωτηρίας ποριστά*.

5) Das Epitheton hört man noch jetzt in Didymoteichon und vielleicht auch anderswo.

3) Θεοδώρου τοῦ Μοδηνοῦ 8 Briefe ohne Adressen p. 41—43.

4) Τοῦ χαρτοφύλακος Βουλγαρίας Ἰωάννου τοῦ Πεδιασίμου 5 Briefe, τῷ Φοβηνῷ, τῷ Βεάσκῳ, τῷ Κόμητι, τῷ Τζίσκῳ, τῷ Φοβηνῷ p. 44—48.

5) Γεωργίου τοῦ Κυπρίου τῷ Πεδιασίμῳ χαρτοφύλακι Ἀχριδῶν p. 48—49.

A) Die Stadt von Serrai nennen Th. Pediasimos und seine Freunde nach der byzantinischen Gewohnheit (Treu p. 53; Papag., Byz. Z. III S. 233) immer *Φερράς* (aber p. 14, 18 τὴν τῶν Φερ(ρ)ῶν πόλιν in marg. rubro γρ τῶν σερ(ρ)ῶν und p. 18, 12 εἰσω Φερρῶν in marg. 2 man. σεβ(ρ)ῶν). Den von Treu (p. 54) zuerst bekannt gemachten Namen *Σφέρρας* (in einem Briefe von Konst. Akropolit in cod. Ambrosiano Gr. II 81 sup.) kann man wohl für ein Gemisch von *Σέρρας* und *Φερράς* (εἰς τὰς Φερράς + εἰς τὰς Σέρρας, εἰς τὰ Σφέρρας) ansehen; cf. B. Z. S. 316 εἰς τὰς Ἑρας = εἰς τὰ Σέρρας, worüber B. Z. S. 234.

B) Über die *Ἐκφρασις* schreibt Treu p. 55: „de templo Serrarum primo — confer Petri Papageorgii dissertationem —. Quae hic de templo proposuit Pediasimus vereor ne eorum qui harum rerum periti sunt exspectationem decipiant“ etc. Vergleichen lassen sich p. 14, 28: τὴν εἰσοδὸν δὲ τοῦ νεῷ βαθμίδες διδύσιν οὐ πολλὰι mit meiner Angabe B. Z. S. 249: ὁ νότιος ἐξωνάρθηξ — εἰς ὃν κατέρχεται τις διὰ δύο κλιμάκων ἐκ πεντεκαίδεκα βαθμίδων; p. 14, 30: ἐπανέχεται μὲν οὖν ὁλος (sc. ὁ νεῶς) κίονιν ἐξ, ἐπ' ἰσῆς εἰς ἐκάτερα μέρη μεριζομένοις mit B. Z. S. 249: (ἐκ τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς τοῦ 1849) διεσφάγησαν οἱ ἐξ κίονες τοῦ κέντρου; p. 15, 26—16, 7: στοὰ δὲ τοῦ Βήματος χρυσῷ καταστραπτούσαις ψηφίσιν, ἐτι δὲ καὶ παντοίοις εἰδεσι χρωμάτων διηνηθισμέναις κατακεκόσμηται, ἐν ᾗ περ ἐπὶ θρόνου καθήμενος ὁ Λόγος κεχρωματούργηται ὃ τε θεῖος Θεόδωρος Στρατηλάτης ἢ τε Παρθένος καὶ Μήτηρ, ἡ μὲν ἐν τοῖς δεξιοῖς, ὁ δ' ἐξ εὐωνύμων τούτῳ παρεστηκότες. Ὡτέρ δὲ ταύτης τῆς γραφῆς ἑτέρα τις ἐσχματίζεται, ὁ Χριστὸς ἀπὸ γῆς ἀπαίρων καὶ πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀνερχόμενος καὶ ὑπὸ ἀγγέλων παραπεμπόμενος. Τὸ τῆς στοᾶς δὲ πλάγιον κυπαρίττοις κατακοσμεῖται καλαῖς μέχρι πολλοῦ μὲν ἀνιούσαις τῷ ὕψει, οὐδὲν δὲ τῶν ἀληθείᾳ λειπομέναις. Ὡτὸ δὲ τοῖς φητοῖς εἰκόνες τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων προσίστανται —. Καὶ μετὰ τὴν ἐν βήματι τῆς στοᾶς διάκαμψιν αὐθις ἐπὶ τῷ τοίχῳ χεῖρ ἑτέρα γραφέων, ἀγγελὸς εὐαγγελιζόμενος τῇ Παρθένῳ καὶ λόγους περιηγῶν τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας. Dieses reiche Musivum wurde im 15. Jahrhundert durch ein anderes ersetzt, B. Z. S. 249—250: Τὸ Ἅγιον Βῆμα — ἔχει ἐν τῷ σηκῷ, βεβλαμμένον ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς, τὸ παλαιὸν ψηφοθέτημα —.

ἐν αὐτῷ εἰκόνισται ὁ Μυστικός Δεῖπνος —. Ὅτι τὸ ψηφοδέημα τοῦ ἐν Σέρραις ναοῦ ἀνήκει εἰς τὸν 15' αἰῶνα ἀρχόμενον, μαρτυρεῖ etc.

C) Auch in der Explanatio miraculorum finden sich manche interessante Andeutungen über die Stadt und die Umgebung. P. 20, 10: Κατ'ἑτις βαρὺς φόρων ἀπαιτητὴς ἐκ βασιλέως — ἦκεν οὗτος κἀπὶ τοὺς [τοὺς <τῆς>?] τῶν Φερρῶν καθολικῆς ἐκκλησίας ἀγρούς. — Εἰς γὰρ τὴν αὐλὴν τρέχων εἰσεῖσι τοῦ θείου τῶν μαρτύρων νεώ, ἐπισκήπτει τε — τῶν ἀκολουθῶν εἰσδύναι τὸ ἱπποτροφεῖόν τινας καὶ τῶν ἵππων τοὺς εὐγενεστάτους, τοὺς τῶν ἀρίων Θεοδώρων εἶναι θρυλλομένους, ἐξαγαγεῖν. P. 23, 30 wird die εορτὴ δημοτελεῖς (am 8. Juni) Μαιμακτριῶνος ὀρθόῃ ἰσταμένον ἐπὶ μνήμαῖς ἐσπέρας τοῦ Στρατηλάτου εἶσω τοῦ μαρτυρικοῦ καὶ θείου τούτων νεῶ und ein Wunder der Hll. beschrieben (Treu p. 55); B. Z. S. 277 in den Στίχοι εἰς Στρατηλάτην des Metropolitens von Serrai Gennadios: ὄλβιον ὀγδοάτῃ Θεοδώρου σῶμα κομίσθη. P. 22, 14: ἐπανήκων (sc. Θεόδωρος ὁ Ἀδάσκαρις) τοῖνυν ἐπὶ Φερρᾶς ἐπὶ τὸ μαρτυρικὸν εἰσῆι τέμενος, τοὺς ἱεροὺς τύπους προσκυνήσωι τῶν ἀθλητῶν καὶ ἐπινίκια πανστρατιᾷ εορτάσω. Ὀπηνίκα — ἄσματικόν τε ἐπὶ τοῖν στεφανίταιν γράψαι κανόνα τῶν τινα λογίων τῶν αὐτοῦ ὀπαδῶν, ἐπιστημονικώτατον καὶ περιττὸν τὰ τοιαῦτα, ἐπιτέτραφεν; ähnlich Gennadios in seinem Κοντάκιον (B. Z. S. 277): Σερρῶν προμάχοιν προσανδῶ τὰ χαριστήρια.¹⁾ P. 23, 35: σίτους ἐφθοὺς ὡς σύνηθες ἀραμένη, ἃ κόλυβα πρὸς θατέρον τοῖν στεφανίταιν ἐκδιδαχθέντες καλεῖν πάντες εἰώθασιν = Gennadios in den Στίχοι εἰς Τήρωνα (B. Z. S. 277): Τροφῇ κολύβων ἐστιά Τήρων πόλιν. P. 19, 4: καὶ τινα κώμην κατέδραμον (sc. οἱ Πέρσαι und οἱ Λατῖνοι, die Türken mit den Katalanen im J. 1307). Ἐν ᾗ καὶ παῖδά τινα — χεῖρας καὶ πόδας περισφίξαντες μεθ' ἑαυτῶν ἤγον· ἀμέλει καὶ κοπτομένη (die Mutter) — βούλευμα βούλεται [βουλ<εύ>εται?] — ἀξιάρστον. Νεῶ γάρ τινι τῶν φερωνύμων μαρτύρων ἐγγύς πον κατωκοδομημένῳ φέρουσα ἑαυτὴν ἐπιρρίπτει. P. 21, 20 wird auch Μελένικον erwähnt: ἦκειν λόγος ἐστὶ Φερρᾶς τὸν βασιλέα Θεόδωρον (Ἀδάσκαρις οὗτος ἐπεκέκλητο) — ἐκστρατεῖαν κατὰ τῶν τὸ Μελενίκου φρούριον κατεχόντων πολεμίων ποιούμενον (B. Z. S. 302).

D) Zum Briefe an den Protekdikos Kalorrizos schreibt Treu p. 55: „Petrus Papageorgiu BZ — primus edidit tabulas, quibus Hypomone monacha anno 1344 monasterium S. Georgii Cryoneritae ante Serras situm monasterio S. Iohannis Praecursoris et Baptistae donat. has

1) P. 23, 15: ἡ δὲ πόλις τούτου τοῦ κατὰ γῆν κλύδωνος ἀπαλλαγείσα Θεῷ καὶ τοῖν θερμοῖν προμάχοιν νικητηρίους καὶ χαριστηρίους ἀνέπεμπεν ἱμῶνους.

tabellas praeter alios subscribit ὁ σακελλίων Σεργῶν Μιχαὴλ διάκονος ὁ Καλόρριζος.“

E) Über das Geschlecht von Theodoros Modinos handelt Treu p. 60: „Theodori Modeni gentem Serrensem esse etiam aliunde scimus. tabulas anni 1344 — subscribit testis primus ὁ σακελλάριος τῆς ἁγιοτάτης μητροπόλεως Σεργῶν ἱερεὺς Ἰωάννης ὁ Μοδηνός. in tabulis ipsis ab Hypomone commemoratur ἡ θυγάτηρ μου ἡ ἐντιμοτάτη Σακελλαρία [so in der Urkunde] ἡ Μοδηνή.“

F) Das dritte Gedichtchen von Johannes Zacharias εἰς τὸν ἄγιον Ἰωάννην τὸν Προδρομον (p. 40) bezieht sich wohl auf das Kloster des Prodromos:

Δῶρον δέχου νῦν συγγόνων Μασγιδάδων,
ἃμ' Ἀνδρονίκου καὶ Ἰωάννου, μάκαρ
προφήτα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μόνου Λόγου,
τούτους δυσωπῶν σφαλμάτων ἔξειν λύειν.

Trefflich bemerkt Treu p. 60 zum Namen Μασγιδάδων: „(Μασγιδάδων nomen nondum legi:) derivatum est a verbo μασγίδιον, quod Turcice est μεστήδ, mōschea“¹⁾; ein Ἀθανάσιος Μασγιδᾶς liegt begraben (1336) im Kloster von Prodromos, wie folgende Inschrift beweist²⁾:

Ὁ τυμβορύκτης, ὁ σπαράκτης τῶν τάφων
ὦν λιγρὲ μὴ ψαῦέ μου τῆς μικρᾶς λίθου.

Ὁ νέκυσ ἐστὶν ἔνδον Ἀθανασίου·

Μασγιδᾶς γὰρ τοῦνομα καὶ ῥακενδύτης

ὃς καὶ βίον ᾤκισε μέμψεως δίχα,

5

ἀνὴρ ἀτρεκῆς καὶ ταπεινὸς τὰς φρένας,

ἀνδρῶν ἀλλιτρῶν ἐκφυγῶν συνεδρίας

ὡς οὐ δολιότητα ἐν γλώσση πλέξας.

Εὐκατάνυκτος καὶ μικρὰν ὀργὴν πάσης

τῆς δυσεβοῦς ἔκστηθι νεκρομιχίας,

10

μὴ συντριβῆς, κέραμε μεστὲ κακίας,

μὴ πῦρ φρυγανώσει σου τὴν κάραν, τάλαν.

Τὸν Μασγιδᾶν, τὸν οἶκον ἀρετῶν μέγαν

οἶκος βραχὺς ἔκρυψε τύμβος ἐνθάδε,

πλὴν δίκαν ἐντὸς ὡς θανῶν δοκῇ πέτραις

15

ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταφῆς ἔξω - - .

Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ. Ἰνδ. ε' , ΣΩΜΑ'.

1) Ngr.-barb. μεχτσίτι(ον), portug. Mesquita.

2) Sie ist zuerst von mir in der Ἑκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια IH' (1898) σελ. 442—443 nach einer Kopie des jetzigen Higumenos Christophoros, B. Z. III S. 317 (in kleinen Buchstaben) herausgegeben.

Den Stein sah ich im J. 1890 im Exonarthex der Kirche liegen, hatte aber keine Zeit, das Epigramm abzuschreiben. Des Steinmetzen Fehler sind wahrscheinlich *λιγρὲ, ᾤκισε, ἀλλιτρῶν, δολιότητα, δυσεβοῦς* und *φρυγανώσει* (st. *φρυγανώση*). Dagegen sind (*μικρὰν*) *ὀργήν* (*μακρὰν ὀργῆς?*) und *δίκαν* (*ἐντός*), welche irgend einem Sinne widerstehen, einem Mißverständnisse der bezüglichen Kompendien zuzuschreiben. Der Sinn der V. 15—16 scheint mir zu sein: *πλὴν ὡς* (= *ὅπως*) *δίκης ἐντός θανῶν* (*ὁ Μασσιδᾶς*) *δοκῇ ταῖς ἀρεταῖς* (= *κατὰ τὰς ἀρετὰς* oder *διὰ τὰς ἀρετὰς*) *ἔξω πέτρας καὶ ταφῆς* (*ἔζην αἰεῖ*); cf. *οἱ γὰρ ἄμωμοι καὶ τεθνηκότες ζῶσι* im Epigramme der hl. Theodora, welches ich B. Z. X 149 mitgeteilt habe. Schön ist der Gegensatz zwischen *τὸν οἶκον ἀρετῶν μέγαν* und *οἶκος βραχὺς* (sc. das Grab) und die Verbindung von *δίκης ἐντός* (oder *θήκης ἐντός?*) mit *πέτρας* ἔξω. Statt *νεκρομυχίας* stand wohl *νεκρομοιχείας* oder vielmehr *νεκρομαχίας*. Die Stelle (*οὐ*) *δολιότητα ἐν γλώσσει πλέξας* = Psalm. 49, 19 *ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητα* und (*μὴ*) *συντριβῆς κέραμε* = Psalm. 2, 9 *ὡς σκεῦος κεραμέως συντριβείς αὐτούς*. Zu bemerken ist ferner *βίον ᾤκησε*. Das W. *ῥακενδύτης* beweist, daß Athanasios ein Mönch war, höchstwahrscheinlich Bruder von Andronikos und Johannes *τῶν Μασσιδᾶδων*, im Auftrage deren Th. Pediasimos die *ἱαμβεῖα*, welche ein Weihgeschenk seitens des Bruderpaares begleiten sollten, verfasste. Die W. *τυμβορύκτης, νεκρομαχία* und *φρυγανῶ* fehlen selbst bei Sophocles, Gr. Lexicon.

Folgende Vermutungen zum Texte empfehle ich dem verdienstvollen Herausgeber zu gefälliger Berücksichtigung.

P. 4, 8: *Περὶ τε γὰρ μέσας νύκτας γρηγορῶν ὧν διετέλει ἀρχαί τε μὴ κοιμώμενον τοῦτον εἶχον, ἥδεσαν αὐτὸν καὶ ὕρθοι ὑπόπτερον οἶονεῖ προσερχαῖς γινόμενον. Ἡμέραι τε νύκτας διαδεχόμεναι τοιοῦτον οἶον ἐκεῖναί περ εἶχον παρ' ἐανταῖς.*

Treu schlug *ἀραί* vor; wenn zu *ἀρχαί* nicht *νυκτῶν* hinzuzudenken ist, möchte ich schreiben: *ἀρχ<όμεν>αί τε* (sc. *νύκτες*) *μὴ κοιμώμενον τοῦτον εἶχον, ἥδεσαν αὐτὸν καὶ ὕρθοι* — *γινόμενον ἡμέραι τε νύκτας διαδεχόμεναι τοιοῦτον* (sc. *ὄντα ἥδεσαν*) *οἶον* etc.

P. 4, 33: *Λιεδέχετο τοιγαροῦν τὸ μὲν τῆς προσευχῆς — μετὰρσιον θείων λογίων ἀνάγνωσις ὧν τὸ θεῖον ἠύρισκε πῶς σὺν ὁδηγίᾳ τοῦ πνεύματος. Ταύτης δ' ἀπεπᾶνέτο τῷ ταύτας ἐγκαράττειν γραφίδι* etc.

Ταῦτα? (sc. *τὰ θεῖα λόγια*).

P. 10, 7: *Ἐλεγε δὲ* (sc. *ὁ Λέων*) *ταῦτα ὑπόδρα πρὸς τὸν ἄγιον* (sc. *τὸν Ἰωσήφ*) *βλέπων κατὰ τὸν ποιητὴν καὶ ὄντως φερώνυμον τοῦ ὀνόματος πάντοθεν φοβερός καὶ γλώττη καὶ ὕμνασι καὶ ἐξουσία.*

Ist φερώνυμον nicht ein Adv. (= φερωνύμως), so schlage ich φερώνυμος vor (ein Wortspiel mit Λέων).

P. 10, 20: Ἐπειδὴ γὰρ προσβαλὼν ὁ τύραννος πάντα ἀήττητον καὶ στερεὸν ἔγνω τὸν ἄνδρα καὶ φύσιν ἀδάμαντον οἴονεῖ πρὸς τὰ χεῖριστα κολακείων [= πρὸς τὰς χειρίστας κολακείας] στερρότερον, ἀπειλῶν ἀνώτερον, βασιλικῆς ἐξουσίας κρείττονα etc.

Ich möchte ἀδαμάντων oder ἀδάμαντος schreiben (= τὸν ἄνδρα ὄντα τὴν φύσιν στερρότερον ἀδαμάντων); vita S. Theodoraē, Ars. p. 10, c. 16: τί δεῖ λέγειν ὁπόσας αἰκίας ὑπέμεινεν ὁ γενναῖός φρων καὶ παντὸς ἀδάμαντος στερρότεράν κεκτημένος διάνοιαν;

P. 12, 13: Δοκεῖ δέ μοι ἤδη σχεδὸν τῷ βίῳ καὶ τοῖς λαμπροῖς ἔργοις μαθεῖν πολλῶν ὄντων τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ περιφανῶν — οὓς τε ὑπερέβη καὶ οἷς παρίσωτο καὶ ὧν γέγονε μιμητῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου τίν' ὥς περιττὸν εἶναι τὴν παρεξέτασιν.

Διὰ τοῦ<το> τρόπου?

P. 12, 33: Ἐπαινεῖς τὴν τῶν Βαβυλωνίων παιδῶν πρὸς τὸν τύραννον ἐνστασιν —. Πολλῷ μᾶλλον ἐπαίνει τῶν ἐν πυρὶ τῶν ἐπηρεῶν τούτου βίον ὃ πολλάκις κυκλούμενος ἀνάλωτος παντελῶς ἐδεικνυτο.

Wohl ἐπαίνει τὸν ἐν πυρὶ — βίον etc.

P. 13, 20: Ἄνθρωπος γὰρ τις ὠνητὸν κεκτημένος παῖδα etc.

Am Rande γρ ὦνιον ἢ ἐμνημύμενον ἂ καὶ κρείττω; wohl ἢ ἐωνημένον.

P. 14, 19: τὴν τῶν Φερῶν πόλιν.

Die Hs φερῶν; Φερραίων?

P. 14, 30: Ἐπανέχεται (sc. ὁ νεῶς) μὲν οὖν ὁλος κίσις ἐξ — ὧν οὐκ ἐξηλλαγμένη μὲν ἡ χροιά, ἕκαστον δὲ πολλὰ καὶ καλὰ παρ' ἑαυτοῦ δείκνυσιν χρώματα.

Wohl ἕκαστος (sc. κίσις).

P. 17, 19: Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ θαύμασιν ὥς ἀκτίσι καὶ μετὰ τὴν τοῦ βάρους ἀπόθεσιν περιανγεί τοὺς ἀγαθοὺς τὴν περίγειον λῆξιν μέγιστον τε καὶ ἱκανώτατον τοῦ ψυχᾶς ἥπερ Σολομῶν ἔφη ταύτη δῆπου καὶ ἔχειν τεκμήριον.

Der Sinn wird klar durch die Emendation περιανγείν.

P. 18, 15: Ἀλλὰ μὲν γὰρ ἐτέροις συγγράφαι σοφῶς ἐμέλῃσε θαύματα —. Ἐμοὶ δὲ ταῦτ' ἄρα ἐκθήσειν καὶ γραφῇ παραδοῦναι etc.

Ἄλλα μὲν γὰρ?

P. 20, 23: Δύο δ' ἦσθη (sc. τῷ ἴππῳ), ἐκάτερος ἐκατέρῳ τοῖν ἀθληταῖν ἀνατεθειμένῳ, μηδενὸς τῶν ἀπάντων τούτοις ἐποχουμένου ἀλλὰ τοῖν στεφανύταιν ὥς ἂν εἴποι τις τηρουμένοις ἵν' ἀναλωθεῖεν μετὰ τὸ εὖ τεθράφθαι εἰς δέον.

Τηρουμένῳ oder τηρούμενοι?

P. 28, 14: ἐξήρακεσα ἄν, μοι δοκῶ, κατεπειν καὶ τοῦ σεμνοῦ τοῦδε καὶ περιφανοῦς φωστῆρος πρὸς γε ἡμᾶς καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸν ὠφέλειαν.

Καὶ <τῇν> τοῦ und πρὸς τε ἡμᾶς?

P. 28, 19: ἐξετάσωμεν ὅσον αὐτῷ τὸ ὑπερβάλλον πρὸς ἅπαντας ἐκ τε τοῦ κάλλους τε καὶ μεγέθους.

Das zweite τε ist zu tilgen; p. 29, 9: περὶ τε τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους.

P. 28, 34: οὐ μόνον μεθ' ἡμερῶν ἀλλὰ καὶ νυκτὸς ἀπολαύειν παρέχοντα τοῦ ἰδίου φωτός.

Schr. μεθ' ἡμέραν.

P. 32, 31: εἰ μὲν προσέχων τῇ βίβλῳ μὴ φύσεως εὖ εἶχες μὴδ' ἐτοιμῶς εἰς τὸ γράφειν, ἴσως εὐλόγως ἂν τὰ τῆς σιγῆς. Ἐπεὶ δέ γε τοιαύτης φύσεως ἔτυχες ἐκ Θεοῦ, ἐν ᾗ δὴ τὸ ρεῖν ἐτοιμότατα καὶ μετὰ κάλλους περίεστιν, ποίας ἂν τύχοι συγγνώμης ἢ σιωπῆς, σκῆψιν ἔχουσα τοιαύτην ἥς παρούσης τὸ γράφειν οὐ κατείργεται;

Ich vermute ἐν ᾗ δὴ τὸ <γ>ρ<άφ>ειν ἐτοιμότατα etc.

P. 37, 16:

- 1 Συνθεσιάν σῶν, λόγε πατρογενῆς ὕψιστε,
συντελετῆς γεγυνῶς μερόπεσσιν ἥκας πνεῦμα —
- 6 καὶ τοῦτο θείους ῥητήρας δεῖξας ἀλήτας.

Wohl τούτου (sc. τοῦ πνεύματος) — ῥητήρας.

P. 38, 4:

Ἐπερ ὁμηγερέες πάντες συνεληλούθοιεν,
ὅσσοι λόγοις πλεῖστόν θ' ἅμα εὐδοκιοῦντες ἄρρητον
οὐράνιον τε βίωτον θεῖον ἔχουσι μέγιστον,
καὶ λόγον εἶναι καὶ αὐτόν γ' εὐφυνέως γράφουεν,
ἀλλήλων τὰ κράτιστ' ἐκλεξάμενοι καὶ θέντες,
οὐ σέ γε πρὸς τὸ πρέπον κέν σοι αἰνήσειαν, ἀστήρ.

Viell. θαμὰ (st. θ' ἅμα) und εἶτα st. εἶναι (die Hs εἶνα).

P. 44, 21: Εἰ μὲν οὖν ἐκμεμετρησθῆναι σοι τὸν λόγον τοῖς πρὸς ἡμᾶς γράμμασι διαλαβηθεῖς εἶλον σιγᾶν, etc.

Διευλαβηθεῖς?

P. 45, 27: Εἰ γὰρ ἐκείθεν ποθεν ἐκινεῖτό σοι τὰ γράμματα, συμφανές τ' ἂν ᾔην ἐκ τοῦ πράγματος καὶ μοι πρὸς τὸ ζητούμενον αὐταρκέσειε τοῦτο. Τί δέ; οὐ μέλλει μὴδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι πρὸς ἡμᾶς σου φιλίαν πιστούμενον.

Die Interpunktion ist zu ändern: — αὐταρκέσειε τοῦτο (τί δὲ οὐ μέλλει;) μὴδὲ — πιστούμενον.

P. 47, 11: Ὡστ' οὖν ἐξ ὑπογύου τὸ ζητούμενον ἔλυσας, τόδ' ὑφορμῶν τεθεραπεῦσθαι σοι, φιλότης, ξυμπέπτωκεν· ἢ γὰρ ἃ φθάσας

αἰτιώμην ἐξομαλίσασα γραφή σὴ ταῦθ' ὑπολογίσασθαι δίδωσιν, ἀναλελυκῶς κατὰ τοὺς ἐκ μαθημάτων τὸ πρᾶγμα καὶ συντεθεικῶς ὕστερον, ἀνακάμψας εὐρίσκω τὴν τῆτες ὑπόνοιαν.

Die Hs bietet τόθ', d. i.: — ἔλυσας τό θ' ὑφοροῦν — ξυμπέπτωκεν (ἡ γὰρ ᾧ φθάσας ἡτιώμην ἐξομαλίσασα γραφή σὴ — δίδωσιν), ἀναλελυκῶς etc.

P. 49, 29: Ἐν δὲ μόνον ἀνθιστάμενον ὁρῶ χρήσασθαι σου τῇ μεγάλῃ τοῦ λέγειν δυνάμει, τὸ μὴ βούλεσθαι — ἂν δὲ τὰ τῆς ἀβουλίας κρατῇ etc.

Ἀβουλ<ησ>ίας?

Aufser Bibelstellen habe ich mir angemerkt: p. 4, 31 ἐκ πόνων χρηστοὶ τοῦτον διεδέχοντο πόνοι ἀργίην πόρρω κραδίνης διώκοντα καὶ χειρός; p. 19, 15 δεινὴ γὰρ ἀπορία κατ' Ἀριστοτέλην εὐπορίας μήτηρ γενέσθαι; p. 22, 34 Ἰλιάδα κακῶν τὰ πέριξ ἀπεργασάμενοι = Zenob. IV 43 (Paroem. Gr. I p. 96, 17), Diogen. V 26 (P. G. I p. 256, 1) und II 93 (P. G. II p. 34, 8); p. 25, 21 ὥς καὶ τις ἔφη πον τῶν παλαιῶν ἐπὶ σοφίᾳ περιφανῆς ἐν οἷς οὕτωςί πως λέγει· καὶ γένοιτ' ἂν οὕτω συγγενεῖς εἶναι Λίβυν ἄνδρα καὶ Παρθιαῖον (Παρθυαῖον?); p. 28, 10 κοσμοῦνται καὶ ἄμπελοι, ὥσπερ ἦν πάλοι Θεόκριτος ἐποίησεν, πεπείροις καὶ ὠραίους τοῖς βότρυνσιν (cf. Idyll. I 46 und XI 46); p. 28, 33 πάντα φαίνειν τὸν ἥλιον πάντ' ἡματα καὶ νύκτας ἀεὶ (Homer, z. B. Ξ 355 ἡματα πάντα); p. 29, 32 τίς γὰρ βαθὺ κατὰ τὸν ποιητὴν λήιον ἰδὼν = Hom. B 147 βαθὺ λήιον; p. 31, 22 ὥς ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα, ὃ δὴ φασί = Diog. V 15 (P. G. I p. 252, 1), Apost. VII 57 (P. G. II p. 409, 11) und Index II p. 815; p. 34, 28 ὥς ἂν τὸ τῆς παροιμίας καὶ ἔμοι συμβαίῃ αὐξὴν τε λήψεσθαι καὶ ἀνάψειν τὸ τῆς φιλίας ἐκ σπινθῆρος, ὃ δὴ φασιν, εἰς πυρσὸν μέγαν; p. 45, 13 νείκους δὲ δυναστεύοντος ἐμπαλιν, Ἐμπεδοκλῆς φησιν, ὃ σφαῖρος πρὸς τὴν αἰσθησιν μεταβέβληκεν; p. 46, 1 φνῆρας ὦν φιλίας ὄθεν ἐξέβης παλινδρομήσεις ὥς μῆκέτ' ὦν νεῖκει καὶ ἀνισότητι πίσυνος; p. 49, 35 μία γὰρ, φησὶν, ἔαρ οὐ ποιεῖ ὥσπερ ἔσως τὸ τοῦ καιροῦ χελιδὼν, οὕτως οὐδ' ἐπιστολὴ τὸ τῶν λόγων = Zenob. V 12 (P. G. I 120, 9).

Als neues Wort habe ich p. 45, 8 παρυνχεῖν gefunden (wovon παρὰύχησις bei Eustathios).

Thessalonike, 28. Nov. 1899.

P. N. Papageorgiu.